

DOPORUČENÍ K ZAHRANIČNÍ POLITICE ČR VŮČI MEXIKU

Viktor Dulina

květen 2008

**Tato studie je nezávislou analýzou autora. Názory vyjádřené v textu nemusejí být
nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.**

ÚVOD

Mexiko je dle Mezinárodního měnového fondu 12. největší ekonomikou na světě. Pro Českou republiku nicméně představuje až 46. obchodního partnera. Tento výrazný rozdíl znamená velký potenciál rozvoje, co potvrzují i nové ekonomické teritoriální priority České republiky v Latinské Americe. Vedle Brazílie, Argentiny a Chile figuruje mezi prioritními zeměmi také Mexiko.

Ke zlepšení vztahů může přispět členství ČR v Evropské unii. Z tohoto faktu však také vyplývá závazek pro ČR, aby co nejdříve sjednotila svou politiku vůči Mexiku s evropskou. Jedna z činností je potřeba následování západoevropských firem v tvorbě projektů se sociálním rozměrem. Pro Českou republiku je důležité, aby byly úkoly obchodní politiky jasně definovány spolu s vykonavateli. Je nutno sjednotit tyto činnosti do jednoho bodu, např. v rámci Czechtrade.

V evropském prostoru bez překážek se objevují nové možnosti velkých konsorcií, kde je zapotřebí plně podporovat úsilí českých firem o zapojení se. Malé a střední podniky vyžadují finanční podporu od státu na vyhledání exportních příležitostí, jelikož sami většinou tímto zbytkovým kapitálem nedisponují. Na poli kulturně-akademickém je třeba pokračovat v prohlubování již velice živých vztahů a napomáhat nově vznikajícím snahám o propojování české a mexické kultury.

FAKTA O MEXIKU

Rozlohou se jedná o druhý největší stát v Latinské Americe a největší španělsky mluvící zemi na světě. Vzhledem k počtu obyvatel (přibližně 107 miliónů v roce 2005) a rozloze 1,964 milionu km² (což je přibližně polovina rozlohy Evropské Unie) se považuje za důležitého politického a ekonomického hráče západní polokoule. V zemi existuje pluralitní demokracie a Mexiko je také členem mnoha celosvětových organizací - podobně jako Česká republika.

Z obchodně ekonomického hlediska je Mexiko dosti specifickou oblastí. Má celou řadu funkčních obchodních dohod. Vedle nejdůležitější dohody o volném obchodě v rámci NAFTA (North American Free Trade Agreement), má země dalších 32 preferenčních dohod. Poslední uzavřelo s Japonskem a s Uruguají.

Víc jak 90 procent obchodní výměny realizuje Mexiko s USA a Kanadou. Uvědomuje si svoji přirozenou geografickou závislost a snaží se proti tomu bojovat právě uzavíráním podobných úmluv o volném obchodě i s jinými oblastmi světa. Diverzifikaci obchodu může nabídnout i Česká republika, a to např. prostřednictvím dohody o volném obchodu mezi EU a Mexikem.

V roce 2006 činil vývoz ČR do Mexika 166 milionů dolarů, dovoz byl o 3 miliony vyšší, co znamenalo mírnou pasivní bilanci. Hlavní dovozní artikl do ČR představují menší strojírenské výrobky (motory, diody, tranzistory, atd.).

Ze strany ČR převažují strojírenské výrobky, chemické a farmaceutické produkty, pneumatiky, kovové a hliníkové výrobky a bižuterie. V poslední době se vrací i tradiční komodita – velké investiční celky v oblasti energetiky, která představuje silnou stránku českého vývozu obecně.

KRÁTKÝ EXKURS DO HISTORIE

Bilaterální vztahy mezi Českou republikou a její předchůdcem (Československem) a Mexikem oslavily letos 85. výročí. Těžiště společných zájmů se v počátku nacházelo v politické oblasti, na kterou navázala obchodní výměna a poté organizování kulturních akcí na obou stranách.

Pojítkem mezi státy se v 30. letech 20. stol. stalo jméno T. G. Masaryka. Prezident Lázaro Cárdenas byl jeho obdivovatelem a nechal pojmenovat jednu z hlavních tříd významné administrativní čtvrti Polanco v Mexico City jako Masarykova.

O 10 let později formovala vzájemné vztahy druhá světová válka, kde Mexiko přijalo řadu členů československé židovské intelektuální elity. Na rozdíl od jiných zemí udělovalo se vstupním povolením i víza pracovní, což umožnilo mnoha rodinám vyhnout se koncentračním táborem a začít nový život. Během komunistické diktatury v ČSSR obchodní a kulturní výměna rostla jenom pomalu - vzhledem k přílišné svázanosti Mexika se Spojenými státy americkými, největším protivníkem sovětského Ruska.

Skutečný nárůst intenzity vztahů zaznamenala až 90. léta minulého století. Souviselo to jak s rozpadem komunistického bloku, tak rozmachem mexické ekonomiky. Zároveň se změnila tradičně aktivní obchodní bilance na pasivní, která se dodnes pohybuje v poměru 48:52 v prospěch Mexika. Od roku 1992 se rozvíjí spolupráce i v oblasti vzdělání na smluvním základě a na bázi osobních kontaktů akademických představitelů. Každoročně se pořádají různé výstavy, koncerty, přednášky na jedné i druhé straně. V roce 1999 se přistoupilo k podepsání dohody o oboustranném zrušení vízové povinnosti.

ZMĚNY V NOVÉM TISÍCILETÍ

Po roce 2000 zažily vztahy mezi oběma zeměmi novou vlnu rozvoje. Pomohlo jim uzavření dohody o zóně volného obchodu mezi EU a Mexikem, spojené s očekáváním vstupu ČR do evropského uskupení. Důkazem toho byla vůbec první latinskoamerická přímá investice v ČR. Firma Nemark začala stavět u Mostu továrnu na výrobu hliníkových částí do automobilů v hodnotě několik desítek milionů dolarů. V dalších letech přidala potravinářská společnost Bimbo koupi závodu na želatinové bonbóny u Karviné. Česká republika na druhé straně zatím nerealizovala v Mexiku vlastní přímou zahraniční investici. První bude tvořit dodávka investičního celku Škoda Praha pro tepelnou elektrárnu v Monterrey, kde již byla podepsána smlouva, ale realizace se odkládá.

Rozvíjení vzájemných svazků pomohly také oficiální návštěvy nejvyšších představitelů, prezidenta V. Foxe v roce 2001, a půl roku poté vládní delegace v čele s českým premiérem M. Zemanem. Diskuse proběhly i na úrovni jednotlivých ministerstev (turistiky, zemědělství a zahraničních věcí) a výsledkem bylo podepsání několika rámcových dohod.

Po roce 2000 došlo k prohloubení spolupráce i v oblasti kultury a vzdělání, která je tradičně velice dobrá. Dohoda o kulturní a školské spolupráci z roku 2001 přinesla legislativní zastřešení jednotlivých aktivit. V případě České republiky se jedná zejména o koncerty klasické hudby, divadla, výstavy grafiky nebo fotografií. Z mexické strany je to pravidelná účast orchestru klasické hudby na vrcholných akcích (Pražské jaro, Pražský podzim), folklórní a divadelní představení. Každoročně je v lednu pořádána v divadle Archa kulturně-hudební akce „Noc třikrátlová“, o kterou je velký zájem.

V oblasti akademické byly do roku 2002 podepsány tři meziuniverzitní dohody.¹ Vědecká spolupráce mezi oběma zeměmi je formálně podložena Dohodou o vědeckotechnické spolupráci mezi ČR a Mexikem a Dohodou o spolupráci mezi AV ČR a CONACYTem.² Je však využívána sporadicky

---

¹ Stránky Velvyslanectví ČR v Mexico City, <http://www.mzv.cz/www/default.asp?ido=5921&idj=1&amb=51>, dostupnost 20.12.2007

² CONACYT – Národní rada pro vědu a technologie

vzhledem na komunikační problémy spojených se vzdáleností na jedné a nedostatečné jazykové vybavenosti na straně druhé. Znalost anglického a španělského jazyka je mezi odbornou veřejností nicméně stále běžnější.

VZTAHY EU – MEXIKO A ČR V EVROPSKÉ UNII

V současnosti jsou vztahy mezi Evropskou unií a Mexikem popsány v rámcové dohodě³, která vstoupila v platnost v roce 2000. Dokument definuje základní prvky bilaterálních vztahů. Zahrnuje způsob a formu institucionalizace politického dialogu, ekonomický a obchodní rozvoj za pomoci zóny volného obchodu. Ujednání vychází z respektování lidských práv a demokratických principů.

Podrobnější popis aktivit vůči Mexiku je aktualizován v Strategii⁴ na období 2007-2013, která byla schválena v květnu 2007. Aktivity a programy se dělí do dvou větších skupin:

- a) spojené s řešením rozvojových problémů,
- b) určené pro řešení společných otázek.

Celková výše podpory EU pro tyto programy se pohybuje na úrovni 55 miliónů eur pro šestileté období.

První sociálně – ekonomická kategorie se opírá o Miléniové cíle OSN. Zahrnuje řešení problémů nerovnoměrného rozdělení bohatství a nedostatečnou konkurenceschopnost malých a středních podniků. I když má země relativně vysoký průměrný příjem na obyvatele⁵ a je členem OECD, stále zde žije kolem 40 procent lidí pod hranicí chudoby⁶. Hlavním cílem EU je tudíž podporovat správné využívání finančních prostředků, kterými Mexiko disponuje. Unie napomáhá vládním reformám a mimovládním sociálním programům. Konkurenceschopnost firem se zvyšuje technickou asistencí a

---

³ Agreement on Economic Partnership, Political Coordination and Cooperation, podepsána dne 8. prosince 1997, vstoupila v platnost dne 1. října 2000

⁴ Mexico – Country Strategy Paper 2007 – 2013, European Commission, 2007

⁵ HDP/obyv. v roce 2005 podle parity kupní síly činil 10627 USD.

⁶ Mexico – Country Strategy Paper 2007 – 2013, European Commission, 2007, str. 6, stať 2.5

předáváním know-how v oblastech zájmu EU, tj. především v energetickém průmyslu a ekologických technologiích.

Druhá skupina, oblast společných otázek, se zabývá podporou zóny volného obchodu, vzděláváním a kulturou. Jeden z hlavních cílů zóny je postupné snižování cel. V oblasti vzdělávání jde o zvyšování kvality vysokých škol a vzájemné uznávání titulů. Kulturní částí se EU jako celek věnuje minimálně, nicméně o to hlubší je spolupráce na úrovni její členů.

Se vstupem do Evropské Unie začala ČR využívat dohodu o zóně volného obchodu EU – Mexiko. Dohoda znamenala výrazné snížení celních a necelních překážek. Rostoucí možnosti obchodu podpořila návštěva tehdejšího ministra průmyslu a obchodu Miloslava Urbana, který v roce 2005 podnikl pracovní cestu do Spojených států mexických. Zvýšenou důležitost Mexika po rozšíření EU potvrdila Česká republika zařazením latinskoamerického státu do zemí prioritního zájmu pro roky 2006-2010⁷. Je to strategie, která již zahrnovala smluvní základnu s Mexikem vytvořenou EU a potvrzuje obecné posílení ekonomické složky diplomacie ČR. Legislativní rámec bilaterálních vztahů prozatím uzavřela Dohoda o vytvoření pracovní skupiny na vysoké úrovni pro posílení hospodářské spolupráce, podepsaná na vídeňském summitu zemí Latinské Ameriky a EU⁸.

V polovině loňského roku postihl Mexiko ničivý hurikán Wilma, na odstranění jejíchž následků přispělo ČR pět milionů korun. Jednalo se o zvláštní případ, jelikož Česká republika neklasifikuje severoamerickou oblast jako příjemce rozvojové pomoci a přispívá jenom ojediněle.

---

⁷ Exportní strategie ČR pro období 2006 – 2010 schváleno vládou svým usnesením č. 1569 ze dne 7.12.2005

⁸ Dohoda mezi Ministerstvem obchodu a průmyslu ČR a Ministerstvem hospodářství Spojených států mexických o vytvoření pracovní skupiny na vysoké úrovni pro posílení dvoustranné hospodářské spolupráce, Vídeň, 12.5.2006

DOPORUČENÍ K ZAHRANIČNÍ POLITICE ČR

JEDEN KONTAKTNÍ BOD PRO EXPORTÉRY

V současnosti řeší ekonomické záležitosti v Mexiku obchodní sekce Velvyslanectví ČR na straně jedné a Czechtrade na straně druhé. Existují tendence přesunutí pravomocí na jednu instituci, a to Czechtrade. Je důležité pokračovat ve vytváření jednoho kontaktního bodu v zahraničí, ať už to bude Czechtrade nebo obchodní oddělení Velvyslanectví ČR. Ujasní se tím rozdělení úkolů, čím se zvýší efektivita spolupráce.

ÚZKÁ SPOLUPRÁCE S ORGÁNY EU USTAVENÉ DOHODOU EU – MEXIKO

Současná exportní politika EU vůči Mexiku se řídí Strategii EU na roky 2007-2013. Je vhodné, aby se ČR svými aktivitami přibližovalo této Strategii a postupně do ní zapracovalo i požadavky české podnikatelské veřejnosti. Spolupráce se týká zejména pracovních orgánů Rady, Evropské komise a Společného výboru EU – Mexiko.

ZVYŠOVÁNÍ OBOUSTRANNÉHO KULTURNÍHO POVĚDOMÍ

V Mexiku je Česká republika známa významnými kulturními osobnostmi a vysokou kvalitou svých výrobků. Severoamerická země představuje v českých očích především turistickou destinaci. Naskýtá se tudíž velký prostor pro prezentování jak české kulturní a historické hodnoty, což se již děje, tak šíření informací o Mexiku v co největším měřítku. Jedná se např. o poskytnutí finanční podpory na konference, přednášky, či jiné akce, které pořádají různé zájmové organizace.

MOŽNOSTI NOVÝCH KONSORCIÍ

Členství v EU přináší lepší podmínky pro vznik nových evropských konsorcií i s účastí českých firem. Příslušné české organizace by měly ve spolupráci s českými firmami takové příležitosti vyhledávat a zvyšovat tím šanci na úspěch např. ve veřejných tendrech.

ÚČAST NA PROJEKTECH SE SOCIÁLNÍM ROZMĚREM

Evropská unie ve své strategii vyzdvihuje důležitost podnikatelských projektů se sociálním rozměrem, které zvyšují sociální kohezi mexické společnosti, a kde Česká republika zaostává. Jedná se o kooperaci v energetickém sektoru, budování infrastruktury a ekologické projekty. ČR má bohaté zkušenosti v Latinské Americe z dob Československa zejména v energetice. Jedná se např. o dodávky zařízení do uhelných elektráren v Mexiku (El Sauz a Hermosillo), na které je potřeba navázat.

ZVÝŠENÁ PODPORA MALÝM A STŘEDNÍM PODNIKŮM

Na nejnižší úrovni je nutno nadále pomáhat malým a středním podnikům s financováním vstupních nákladů při zkoumání a obsazování nového trhu. Je potřeba hledat nové možnosti financování exportu také u nebankovních subjektů a k této činnosti využít také ekonomické síly a zájmu nadnárodních společností.

PROPOJENÍ AKADEMICKÉ A PODNIKATELSKÉ SFÉRY

Univerzity si při získávání nových kontaktů mohou vzájemně vyměňovat zkušenosti, to znamená např. upozornit jiné české kolegy na to, že kontaktovaná mexická vysoká škola má kvalitní výuku v oboru, které by je mohl zajímat. V některých případech je vhodné přidat k pozitivně se rozvíjejícím vztahům i ekonomický rozměr. Myslí se tím zakomponování nabídky praxe v českých podnicích pro mexické studenty. V budoucnu by právě oni mohli tvořit základní pilíř bilaterální spolupráce.

PODPORA SPOLEČNÝCH VĚDECKÝCH PROGRAMŮ

Úzká akademická spolupráce a poznání podnikatelských potřeb by měly vést k vytváření společných vědeckých programů. Inspirovat se v této oblasti dá v již existujících bilaterálních projektech EU – Latinská Amerika, které jsou popsány v příloze č. 8 Strategie EU pro Mexiko na roky 2007-2013.

ZDROJE

Koncepce zahraniční politiky ČR 2003-2006, MZV, ČR, www.mzv.cz, dostupnost 24.10.2007

Mexico – Country Strategy Paper 2007 – 2013, European Commission, 2007

Server zahraničního obchodu ČR www.export.cz, dostupnost 25.10.2007

Stránky Organizace pro ekonomický rozvoj www.oecd.org, dostupnost 24.10.2007

Stránky Velvyslanectví ČR v Mexiku, <http://www.mzv.cz/wwwo/?amb=51>, dostupnost 24.10.2007

Zprávy o zahraniční politice ČR vůči Mexiku na roky 1998 – 2006, MZV, ČR, www.mzv.cz, dostupnost 25.10.2007

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a již více než desetileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K dosažení svých cílů Asociace:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum Asociace pro mezinárodní otázky bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky.

Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku České republiky a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a prostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé.